

2022. gada 17.jūnijs

Darba aizsardzības speciālisti un viņu darbs – pētījumu rezultāti

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

VITA BREVIS ARS LONGA

Ivars Vanadziņš, Linda Matisāne, Lāsma Akūlova, Linda Paegle

Darba drošības un vides veselības institūts,

Rīgas Stradiņa universitāte

Kontakti: ivars.vanadzins@rsu.lv

levads un saturs

- Darba devēju attieksme pret darba aizsardzību un DAS
- DAS darba apjoms, saturs un raksturs
- Iespējamās sekas
 - » Darba aizsardzības speciālistu fokusgrupu diskusijas pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā 2019-2021” ietvaros
- Darba vide mainās un attīstās – vai to pašu dara arī (visi) speciālisti?
 - » aicinām noskatīties tiešsaistes diskusijas “Darba aizsardzības speciālists vakar, šodien un rīt. Kas mainās un kāpēc?” ierakstu VDI Youtube kontā

Vai darba devēju attieksme pret darba aizsardzību ir mainījusies?

- *“Pandēmijas laiks ir ietekmējis darba devēju attieksmi pret darba aizsardzību, ... darba aizsardzības speciālists tiek uztverts vēl nopietnāk uzņēmumā nekā līdz šim, jo visi šie COVID19 drošības un aizsardzības procesi praktiski tiek vadīti lielākā mērā caur darba aizsardzību”*

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

- *“... man pat gribētos teikt, ka nav mainījusies, bet pret mums kā speciālistiem, iespējams, ka jā”*

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

- *“... nopietnāka ir darba aizsardzības speciālista uztveršana, gan arī COVID menedžere arī tieku saukta... visi tie COVID ierobežojumi iet caur darba aizsardzības speciālistu, caur mani šajā uzņēmumā... ļoti, ļoti tieku iesaistīta”*

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

Vai ir mainījies darba saturs?

- *“Man kolēģi smejas, tagad mēs esam tā kā COVID nodaļa vairāk, nevis darba aizsardzības, jo darba aizsardzība kā tāda nupat tāpat kā vides uzraudzība ir pārvirzījusies otrā plānā... Prioritāri, protams, ir viss tas, kas saistīts ar COVID aktivitātēm un šo darbu organizēšanu”*

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

“Bet darba devējam tagad parādās ļoti daudz neskaidru jautājumu, kur viņš izmanto mūsu palīdzību, kā konsultantu, jo likumdošana mainās zibenīgi, ja paskaita, cik reizes ir bijuši grozījumi, pieņemsim, rīkojumā par ārkārtas situāciju vai COVID-19 infekcijas ierobežošanu...”

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

Vai ir mainījies darba apjoms?

“Viss, kas ir saistīts ar kovidu, ir nodots darba aizsardzības speciālistu atbildībā pašreiz. Ir pat tā, ka, principā, lielākos uzņēmumos tas ir ļoti daudz darba, sekot visu laiku līdzī informācijai, apsekot viņu, ka ja nav papildus darbaspēka uzņēmumā, kas spēj vismaz pusi dienas veltīt tikai šiem darbiem, tad tas ir papildus apgrūtinājums darba aizsardzības speciālistam, kas iepriekš neietilpa viņa darba pienākumos”

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

Vai pietika laiks?

“Informāciju es domāju, ka bija pietiekama visur, bija ļoti labi arī pieejama arī, viegli bija izsekojama. Vienīgi pievienošos kolēģiem, ka trūka laika to visu tā kā pienācīgi apkopot un iedziļināties, un arī protams ieviešana – tas prasīja ļoti tādu nelielu spriedzīti, nu, kad bija nepieciešams ļoti īsā laikā ātri visu ieviest.”

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

Vai var strādāt tāpat kā pirms pandēmijas?

“Man kā speciālistam nav viegli, jo ir tādi darba devēji, kuri nevēlās klātienē īpaši tikšanos, bet kā mēs saprotam, ir svarīgi arī tas, ka mums klātienē ir jātiekas un jāredz tie darba apstākļi, nevar viss notikt attālināti”

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

“mūsu dzīvē pamainījās dažas lietas, pirmkārt negrib mūs tur īpaši redzēt objektos pie klātienes instruktāžām, bet mēs pārgājām arī ar dažiem uzņēmumiem uz attālinātām instruktāžām un elektroniskiem parakstiem, kas savukārt ir diezgan pozitīvi, jo uzņēmumiem, kuriem ir filiāles pa visu Latviju, to paliek izdarīt daudz vienkāršāk

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

Vai darba saturs ir kļuvis sarežģītāks?

“Pandēmija pašlaik faktiski ir pavērusi vairāk jauno darba veidu, tas ir attālinātais darbs, kas ... ir sarežģīts darba aizsardzības speciālistam, novērtēt, kādi šie riski ir mājās, kādi apstākļi, darba vietas iekārtojums”

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

Atšķirība starp uzņēmumu speciālistiem un pakalpojumu sniedzējiem

Uzņēmumu DAS –

spēj atrast risinājumus, kā izdarīt

Piemērs - attālinātā darba risku vērtēšana

- *“Mēs vērtējam individuāli katram darbiniekam katrai darba vietai. Darbinieki iesūtīja bildes, bildes lūdzām uzņemt tā, lai var saprast, kā stāv tas krēsls, kā izskatās. No kurienes gaisma krīt un tā tālāk – no vairākiem leņķiem to darba vietu. Un tad principā gāja cauri katriem tiem riskiem, kurus normālā ofisā, darba vietā ir”*

Pakalpojumu sniedzēji –

spēj atrast argumentu, kāpēc nevar izdarīt

Piemērs - attālinātā darba risku vērtēšana

- *“Protams, fotogrāfijas neviens nesūtīs”*
- *“Novērtēt darba riskus mājās, mēs varam ofisā darba vietā, Attālināti mājās, prasīt, lai sūta fotogrāfijas? Mēs to nedarām, neuzskatu, ka tas ir korekti”*
- *“Mēs nekādus riskus nevērtējam, neko nedarām.... Nu, cik darbinieki, piemēram, nu, vienu dienu ir [strādā] no mājām, divas dienas, ja ir tāda nepieciešamība?”*

Atšķirība starp uzņēmumu speciālistiem un pakalpojumu sniedzējiem

Uzņēmumu DAS –

spēj izstāstīt labās prakses piemērus

Piemērs – nodarbinātie 50+ vecumā

- *“Mums ir tāds tradicionāls, ikgadējs pasākums – 50+ diena. Īstenībā pirms tam gan mēs šo pasākumu saucām kā “Senioru diena”, un tad tie cilvēki, kuri bija šajā grupā, tad bija daļa, kas bija apvainojušies par šo apzīmējumu “seniors” – jo 50 gadi jau nav vēl tas vecums, kad gribētos dzirdēt apzīmējumu “seniors”, tādēļ esam pārdēvējuši par “50+ dienu””*

Pakalpojumu sniedzēji –

nespēj izstāstīt labās prakses piemērus

Piemērs – nodarbinātie 50+ vecumā

- *“Jā, man arī jāsaka, īpaša pieredze vecāka gada gājuma kolektīvos šo preventīvo pasākumu realizācijai nav. Jo man klientu uzņēmumi, jāsaka, ir jauniešu uzņēmumi (smejas) un tur vidējais vecums ir 35 gadi”*
- *“Īpaši pasākumi nav izdevušies, doma varbūt ir, bet izdevušies nav”*
- *“Specifiski pasākumi, kas būtu izdevušies ar efektivitāti, tādus es nevaru nosaukt”*

Kas pietrūkst?

“Katrā ziņā darba aizsardzības speciālistiem ļoti pietrūkst savstarpējo diskusiju, mēs jau tagad redzam, jūtam, ka ir tēmas, par ko mums vajadzētu padiskutēt un dalīties pieredzē. Mums nav vietas, vietnes, kur mēs dalāties pieredzē. Lielākā daļa darba aizsardzības speciālisti strādā vieni savā uzņēmumā, kompetentajās institūcijās, tur ir grupiņa, kur varbūt vairāk [var] dalīties, bet mums iztrūkst šīs vietas”.

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

“Es gribētu rosināt atdzīvināt asociāciju, kurā es neesmu iestājusies, bet man ir kolēģi, kuri saka, ka tur tomēr nav tik veiksmīgas tās diskusijas. Es neteikšu, neesmu asociācijas biedrs. Bet, vai nu asociāciju, vai biedrību, vai klubu, varētu mēģināt ko šādu iedzīvināt, lai mēs varētu dalīties pieredzē”.

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

Vai pandēmijai ir arī pozitīva ietekme?

“[Pandēmija ir ietekmējusi] mani tikai par labu. Es esmu priecīgs par viņu. Ja tā vēl turpināsies, tad tikai aiziet, uz priekšu!”

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

“Mēs pārgājām ar dažiem uzņēmumiem uz attālinātām instruktāžām un elektroniskiem parakstiem, kas savukārt ir diezgan pozitīvi, jo uzņēmumiem, kuriem ir filiāles pa visu Latviju, to paliek izdarīt daudz vienkāršāk”

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

“Man ļoti patīk, kā šobrīd Latvijas Darba devēju konfederācija pēc katrām faktiski, nu, gandrīz pēc katrām izmaiņām COVID drošības prasībās noorganizē sanāksmi, tikšanos ar iesaistītajām ministriju pārstāvjiem un darba devējiem, kurās tad arī izskaidro to normu, prasības, un tamlīdzīgi. Tas, manuprāt, būtu ļoti labs veids, kā arī varētu veidot vienotu izpratni arī darba aizsardzības speciālistiem, ka tiklīdz tiek pieņemti kaut kādi normatīvie akti, kad tiek organizēta šāda te tikšanās ar to attiecīgo, atbildīgo ministriju pārstāvjiem, lai arī tad var uzdot tiešsaistē jautājumus”

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

Kopsavilkums par rezultātiem

- Ja COVID-19 epidemioloģisko prasību ieviešanu uzskata par daļu no darba aizsardzības, tad darba aizsardzībai kopumā tiek pievērsta lielāka uzmanība
- DAS darba kļūvis vairāk, turklāt ierobežots laiks pasākumu ieviešanai, darbs kļūvis arī sarežģītāks (jauni riska faktori, jauni normatīvie akti, bieži mainīgi normatīvie akti)
- DAS jāizmanto jaunas darba metodes (nevar veikt instruktāžas klātienē, savākt parakstus instruktāžu reģistrācijas žurnālā, apmeklēt objektus klātienē)

- Klasiskajiem darba aizsardzības jautājumiem (piemēram, nelaimes gadījumu novēršanai) tiek pievērsta mazāka uzmanība

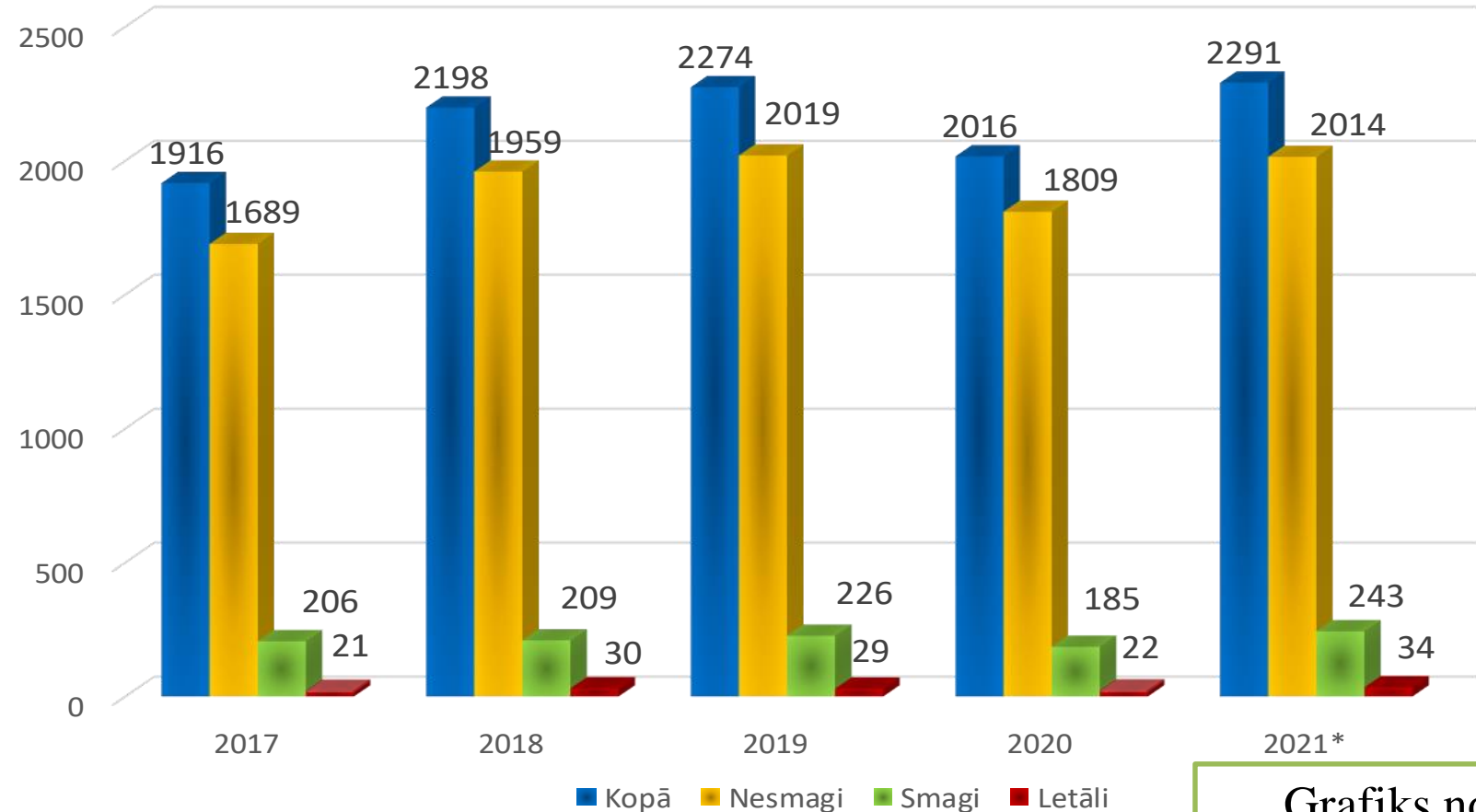

Valsts darba
inspekcija

Izmeklēto nelaimes gadījumu darbā skaita dinamika (2017. gads – 2021. gads)

2021.gads ir ar pēdējos 5 gados lielāko smago un letālo NG skaitu, bet faktiski esam pirms pandēmijas līmenī.

* Dati par 2021. gadu ir uzskatāmi par operatīvajiem datiem

Grafiks no VDI
direktora R.Lūša
prezentācijas LBAS
konferencē 2022.gada
aprīlī

Individuālās sekas

“Un laika trūkums arī ļoti liela problēma bija, jo pārējie darbi neapstājās, līdz ar to tiem cilvēkiem, kas strādāja ar COVID jautājumiem, bija ļoti liela pārslodze”.

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

Individuālās sekas

“Vairāki kompetentie speciālisti un kompetento institūciju darbinieki, ko es pazīstu, ir bijuši uz izdegšanas robežas tāpēc, ka viņiem ir pārāk daudz klientu”.

“Man liekas, ka tā kompetento speciālistu pārslodze arī traucē sniegt tos kvalitatīvos pakalpojumus”.

Darba aizsardzības vecākais speciālists, pētījums DARL-5

DA pakalpojumu kvalitāte

“Ar kompetentajām institūcijām man sadarbība ir fui, fui, fui, fui. Man bija 3 kompetentās institūcijas, par kurām esmu pilnībā vīlusies, tā ir bezatbildīga darba veicēji, kuri nenes neko, nekādu atbildību par sava darba kvalitāti, galočkas pēc, tātad ķeksīša pēc darbs ir izpildīts, pieņemšanas-nodošanas akts un ar to čau, Rasma!”

“Uzņēmuma DAS, pētījums DARL-5

DA pakalpojumu kvalitāte

“Tas uzņēmējs, kuram bija šī viszemākā cena, ... pēc būtības it kā pakalpojums atbilstošs, viņš mums uzreiz pateica, ka vecākie speciālisti pie mums uz objektiem nebrauks, ka tur brauks jaunākie speciālisti ar 60 stundu izglītību un vecākais speciālists tikai pēc tam pārskatīs sagatavoto dokumentāciju un parakstīs. To jau uzreiz viņi tā pasaka”.

Uzņēmuma DAS, pētījums DARL-5

Cēloņi

“Kas traucē sniegt kvalitatīvu pakalpojumu? Tas, ka vēlas peļņu gūt. Tas, ka vēlas gūt maksimālu peļņu, strādāt maksimāli uz peļņu, nu, bet vai tas traucē? Tas ir komercdarbības veids, ... un darba devējam ir tiesības izvēlēties, vai viņš šādu piesaista, vai viņš ņem savus speciālistus vai kombinē”.

Uzņēmuma DAS, pētījums DARL-5

Cēloņi

“Vienam speciālistam ir vairāki uzņēmumi, lai nopelnītu algu - liela slodze”.

Uzņēmuma DAS, pētījums DARL-5

Cēloņi

“Bet jāsaprot, ka īstenībā tas ir lielā mērā atkarīgs no tā, cik darba devējs ir gatavs maksāt un vai viņam darba aizsardzība ir vajadzīga mapītē plauktā vai viņam darba aizsardzība ir vajadzīga pēc būtības tā kā, nu, kāds ir šis te pakalpojuma pieprasījums, tāds arī ir piedāvājums. Tā kā es domāju, ka Latvijā ir gan kvalitatīvas kompetentās institūcijas, gan arī tādas, kuras piedāvā mazāk kvalitatīvu pakalpojumu”.

Uzņēmuma DAS, pētījums DARL-5

Ko darīt ar pakalpojumu kvalitāti?

“Grūti atbildēt uz jautājumu [, kā uzlabot pakalpojumu kvalitāti], droši vien šīm te kompetentajām institūcijām ir ļoti daudz šīs te darba vietas, kurās viņi darbojas, kurās viņi sniedz šos te pakalpojumus, tāpēc varbūt arī zūd tā kvalitāte un nespēj būt pietiekoši daudz visās vietās. Tā kā samazināt viņiem to slodzi, varbūt pamēģināt?”

Uzņēmuma DAS, pētījums DARL-5

“Te varbūt ieteikums nevis kaut kā limitēt uzņēmumu skaitu, bet varbūt tieši darbinieku skaitu? Nu, es nezinu, jo uzņēmumi var būt 10 vai 15, katrā pa 1 darbiniekam, bet varbūt uzņēmumi 10, 15 un katrā es nezinu, 100 darbinieki – un tā ir liela atšķirība”

Uzņēmuma DAS, pētījums DARL-5

Ko darīt ar pakalpojumu kvalitāti?

“Un tāpēc nebūtu slikti, ka nākotnē veidotos kompetenti speciālisti pa jomām. Speciālists, kurš pārzin darbu augstumā un būvniecības darbu tranšejās, darbu slēgtās tvertnēs utt. Dalīties, jeb specializēties šajās te lietās un tad tas pakalpojums būtu pietiekami kompetents”

KI/KS, pētījums DARL-5

KOPSAVILKUMS

- Daudzi rezultāti liecina, ka tuvākajos gados darba aizsardzības līmenis valstī neuzlabosies:
 1. Pandēmijas dēļ mazāka uzmanība tradicionālajiem darba aizsardzības jautājumiem
 2. KS pārslodze (laika trūkums, tā ietekme uz pakalpojumu kvalitāti)
- Nepieciešams aktivizēt nozares nevalstisko organizāciju darbu, bet nozares spēlētājiem ir (būtu jābūt) atšķirīgām interesēm:
 - » Individuāliem speciālistiem – samazināt slodzi, lai novērstu iespējamo pārrslodzi un izdegšanu (t.sk. samazinot darba apjomu)
 - » KI – lielāka peļņa
- Plašāka diskusija par kvalitāti!

2022. gada 17.jūnijs

Darba aizsardzības speciālisti un viņu darbs – pētījumu rezultāti

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

VITA BREVIS ARS LONGA

Ivars Vanadziņš, Linda Matisāne, Lāsma Akūlova, Linda Paegle

Darba drošības un vides veselības institūts,

Rīgas Stradiņa universitāte

Kontakti: ivars.vanadzins@rsu.lv